

УДК 004:339.13

PEST-АНАЛІЗ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ

Бондаренко Людмила Миколаївна – кандидат економічних наук,
викладач кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
(м. Харків, Україна) E-mail: bonlu27@gmail.com

Ярковий Олег Едуардович – бакалавр,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
(м. Харків, Україна) E-mail: oleh.yarkoviy@gmail.com

На сьогодні український бізнес переживає експортну кризу. За даними Державної служби статистики України, річний експорт українських підприємств за 2013 рік склав 63312022,1 тис. дол. США, у той час як за 2016 рік він склав 36362801,5 тис. дол. США, що на 42,5 % менше, ніж за даними 2013 року [1]. До цього призвело, значною мірою, зменшення експорту в Росію з 15065123,5 тис. дол. США в 2013 році до 3591795,7 тис. дол. США у 2016 році [2].

Отже, для українських підприємств гостро стоїть питання підвищення конкурентоспроможності та переорієнтування на інші зовнішні ринки. Для вибору найбільш сприятливого ринку для розвитку діяльності підприємства першочерговим є аналіз макросередовища у досліджуваному регіоні.

Такими вченими, як Ансофф І., Бенсуссан Б., Дей Д., Котлер Ф., Портер М., Скотт М., Фляйшер К., Азоев Г., Борисенко С., Войчак А., Голубков Е., Крикавський Є., Фатхутдінов Р., Юданов А. та іншими досліджений PEST-аналіз як метод аналізу макросередовища підприємства, що відповідає таким ключовим вимогам:

- ✎ метод аналізу охоплював якомога більший спектр факторів середовища;

- ✎ метод аналізу повинен орієнтуватися на тенденції та динаміку змін показників факторів, що досліджуються, а не на їх статичні показники у певних періодах, оскільки саме динаміка фактора має вплив на діяльність підприємства.

Тим не менш, головним недоліком PEST-аналізу є використання експертного методу, що привносить до результатів аналізу значну частку суб'єктивності, а отже, негативно впливає на відображення реального впливу факторів на діяльність підприємства [3].

Для покращення адекватності результатів аналізу впливу макросередовища підприємства на успішність його діяльності дослідниками було вирішено на етапі присвоєння питомої ваги значущості впливу кожному фактору в економічній факторній групі PEST-аналізу замість експертного методу використовувати економетричні методи, що дозволяють побудувати математичну модель впливу факторів макросередовища на успішність діяльності підприємства на міжнародних ринках. Був детально описаний алгоритм використання економетричних методів, результатом якого стали:

- ✎ уникнення суб'єктивності у визначенні питомої ваги значущості впливу факторів у PEST-аналізі;
- ✎ адекватне відображення впливу факторів середовища на успішність діяльності підприємства;
- ✎ збільшення шансів вибору найбільш сприятливого зовнішнього ринку для розвитку господарської діяльності українськими підприємствами.

Тим не менш, доповнений економетричними алгоритмами PEST-аналіз вимагає набагато більшого проміжку часу для його виконання, а також певні знання в галузі статистики й економетрики. Для скорочення часу виконання PEST-аналізу та для спрощення використання економетричного алгоритму пропонується використовувати програмний продукт у вигляді файлу із програмним кодом, що створений за допомогою мови програмування «Python» та його програмного середовища. Програмний код відповідає за автоматизоване присвоєння питомої ваги значущості впливу кожному фактору у факторній групі PEST-аналізу.

Програмний код апробований на статистичних даних України, Німеччини і Польщі за 2004–2016 рр., а саме:

- ✎ продажі лікарських препаратів (ендогенний показник);
- ✎ рівень інфляції (екзогенний показник);
- ✎ рівень зайнятості (екзогенний показник);
- ✎ курс валют USD/UAH (екзогенний показник).

Результати роботи програмного коду зображені у табл. 1.

Таблиця 1

Питома вага значущості впливу факторних показників на величину продажів лікарських препаратів в Україні, Німеччині, Польщі

Країна	Факторні показники			
	Рівень інфляції	Рівень зайнятості	ВВП на душу населення, USD	Курс валют USD/ум. вал.
Україна	0.12	0.03	0.17	0.68
Німеччина	0.07	0.57	0.32	0.04
Польща	0.52	0.19	0.05	0.24

Таким чином, можна зазначити, що в Україні на величину продажу лікарських препаратів з-поміж показників, що аналізувалися, найбільшим чином впливає курс валют USD/UAH (0.68).

У макросередовищі Німеччини найбільший вплив на ендогенний показник має рівень зайнятості населення (0.57), проте значний вплив має на продажі лікарських засобів показник ВВП на душу населення (0.32).

Що стосується макросередовища Польщі, то найвпливовішим показником з-поміж аналізованих є показник рівня інфляції (0.52). Також достатньо впливовими є показники курсу валют, USD/PLN (0.24) рівня зайнятості (0.19).

Час виконання коду програми склав 0.16 секунди.

Необхідно зауважити, що, користуючись експертним методом, кожен факторний показник мав би однакову питому вагу значущості впливу на показник, що висловлює успішність підприємства, у всіх ма-

кросередовищах, що аналізуються. На відміну від експертного методу, при застосуванні економетричних алгоритмів можна спостерігати, що кожен факторний показник у кожній країні має різну питому вагу значущості впливу на ендогенний показник. Такий ефект досягається завдяки застосуванню економетричних алгоритмів індивідуально до показників кожної країни.

Застосування економетричних алгоритмів нівелює людський фактор у визначенні впливовості аналізованих показників на показники, що характеризують успішність діяльності підприємства. Створений програмний код вкрай відчутно скорочує час для розрахунку питомої ваги значущості впливу факторів у економічній факторній групі шляхом застосування економетричних алгоритмів, а також значно спрощує їх виконання. Тому цей метод збільшує шанси на прийняття найкращого рішення щодо вибору іноземного макросередовища для здійснення господарської діяльності, а отже, збільшує міжнародну конкурентоспроможність завдяки збільшенню шансів успішного здійснення стратегії виходу підприємства на зовнішній ринок.

Література

1. Географічна структура зовнішньої торгівлі України за 2013 рік // Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/zd/ztt/ztt_u/ztt1213_u.html
2. Географічна структура зовнішньої торгівлі України за 2016 рік // Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ztt/ztt_u/ztt1216_u.html
3. Шталь Т. В., Бондаренко Л. М., Ярко́вий О. Е. Особливості аналізу макросередовища підприємства на зовнішніх ринках. *Бізнес Інформ*. 2017. № 5. С. 103–108.

